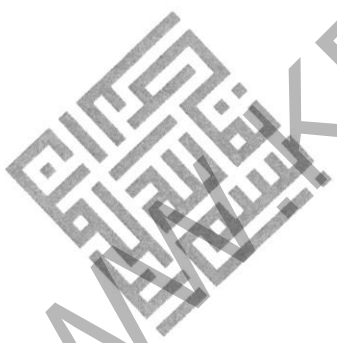

50-9

۳
۱
۲
کتابخانه

WWW.KETAB.IR

سرشناسه: شجاعی، محمدصادق، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور: درآمدی به آموزش مجازی در حوزه‌های علمیه: (مبانی نظری و کاربردهای آن، با تأکید بر جنبه‌های تربیتی) / محمدصادق شجاعی.
مشخصات نشر: قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری: ۱۸۴ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۲۹-۳۵۶-۳
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۷۸.
موضوع: واقعیت مجازی در آموزش عالی: Virtual reality in higher education
موضوع: آموزش از راه دور -- آموزش به کمک کامپیوتر
موضوع: Distance education -- Computer-assisted instruction
شناسه افزوده: جامعه المصطفی ﷺ العالمية. مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
شناسه افزوده: Almustafa International University Almustafa International Translation and Publication center
رده بندی کنگره: LB۲۳۲۲/ش۳۵۴۱۳۹۶
رده بندی دیویی: ۳۷۸
شماره کتابشناسی ملی: ۵۰۶۴۰۱۷

درآمدی به آموزش مجازی در حوزه‌های علمیه (مبانی نظری و کاربردهای آن، با تأکید بر جنبه‌های تربیتی)
نویسنده: محمد صادق شجاعی
چاپ اول: ۱۳۹۷ ش / ۱۴۳۹ ق
ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
● چاپ: نارنجستان ● قیمت: ۱۸۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۳۰۰ نسخه

● ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸
تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۲۱۳۴ ● دورنگار: داخلی ۰۱۰۵-۳۷۸۳۲۱۳۴ +۹۸ ۲۵
● ایران، قم، بلوار محمدامین، سه راه سالاریه. تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۲۱۳۳۱۰۶

 <http://buy-pub.miu.ac.ir>

 @pub_almostafa

● ناظر گرافیک: مسعود مهدوی
● ناظر چاپ: نعمت‌الله یزدانی
● صفحه‌آرا: محمد خسروی‌بیگی

● مدیر انتشارات: سید اباذر هاشمی هریکندنی
● مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
● ناظر فنی: محمد باقر شکری

درآمدی به آموزش مجازی در حوزه‌های علمیه
(مبانی نظری و کاربردهای آن، با تأکید بر جنبه‌های تربیتی)

محمد صادق شجاعی

مرکز بین‌المللی
ترجمه و نشر
المصطفی ﷺ

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فرا روی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای بندی به دین و سنت در مدیریت همه جانبه کشورها بسیار چالش برانگیز می‌نماید. از این رو مطالعات و پژوهش‌های به روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی رحمته الله علیه و مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) می‌باشد. «جامعه المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم العالمیه» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمّدی صلی الله علیه و آله و سلم «مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم» را تأسیس کرده است.

در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین المللی
ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم

پیش‌گفتار

ظهور فناوری‌های نوین ارتباطی، آموزش و یادگیری را متحول کرده است که یکی از نمونه‌های بارز آن آموزش مجازی است؛ چنان‌که در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی به سرعت در حال گسترش است. در حوزه‌های علمیه نیز آموزش مجازی از چند سال پیش مطرح شده و تا حدود زیادی توجه افراد را به خود جلب کرده است. این پژوهش با هدف معرفی آموزش مجازی و تبیین قابلیت‌ها و ظرفیت‌های آن برای حوزه‌های علمیه به سامان رسیده است. در این پژوهش روی این موضوع بحث شده است که آموزش مجازی در حوزه‌های علمیه چه کاربردهایی دارد و چگونه می‌توان برنامه‌های آموزش مجازی را در مراکز حوزوی سنجش و ارزیابی کرد.

این کتاب از هشت فصل تشکیل شده است. در فصل نخست با عنوان «آموزش مجازی در حوزه‌های علمیه؛ فرصت‌ها و چالش‌ها» به معرفی جنبه‌های مثبت و منفی آموزش مجازی به‌ویژه در حوزه علمیه پرداخته شده است. در فصل دوم، پیشینه و سیر تحول آموزش مجازی در ایران و جهان بحث و بررسی می‌شود و فصل سوم با عنوان «نظریه‌های یادگیری و فناوری‌های آنلاین» به رویکردهای نظری در باب آموزش و دلالت‌های آن بر آموزش مجازی اختصاص یافته است. در فصل چهارم ضمن اشاره به الگوهای طراحی

آموزشی، الگوی آموزشی تربیت‌محور در حوزه‌های علمیه کانون بحث قرار گرفته است. عنوان فصل پنجم «تولید و آماده‌سازی محتوای مجازی، با رویکرد تربیتی در حوزه‌های علمیه» است. در این فصل ضمن اشاره به فرایند کلی تولید و آماده‌سازی محتوای مجازی، بر جنبه‌های تربیتی آن تأکید شده است. در فصل ششم مشارکت و تعامل اجتماعی در فرایند آموزش مجازی بررسی شده است. «ارزشیابی عملکرد در فرایند آموزش مجازی»، عنوان فصل بعدی این کتاب است. در فصل هشتم و پایانی کتاب به ارزشیابی تربیتی آموزش مجازی، همراه با معرفی دو مقیاس و نحوه استفاده از آن در فرایند آموزش مجازی حوزه می‌پردازیم.

درخور یادآوری است که این پژوهش با نظارت علمی حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر بناری و ارزیابی حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای حسینی (رئیس دانشگاه مجازی المصطفی ﷺ) به انجام رسیده است. از این بزرگواران و همه عزیزانی که در انجام این پژوهش (مصاحبه‌ها، گردآوری اطلاعات، بررسی روایی - محتوایی پرسش‌نامه‌ها) همکاری کرده‌اند، صمیمانه تشکر می‌کنم و امیدوارم در سایه الطاف الهی موفق باشند.

محمدصادق شجاعی

پژوهشکده علوم انسانی

پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی ﷺ

فهرست

۱۳	۱. آموزش مجازی در حوزه‌های علمیه؛ فرصت‌ها و چالش‌ها
۱۳	مقدمه
۱۴	آموزش مجازی چیست؟
۱۵	توسعه آموزش مجازی
۱۶	مزایای آموزش مجازی
۱۶	۱. انعطاف‌پذیری
۱۸	۲. قابلیت‌های چندگانه و پیشرفته
۱۸	۳. جذابیت
۱۸	۴. امکان تعامل با محتوا
۱۹	۵. امکان تعامل با افراد
۱۹	۶. مدیریت فرایند یادگیری
۱۹	۷. امکان شبیه‌سازی
۱۹	۸. صرفه‌جویی در هزینه‌ها
۲۰	ضرورت و اهمیت آموزش مجازی برای حوزه‌های علمیه
۲۱	مزایای آموزش مجازی برای حوزه‌های علمیه
۲۴	چالش‌ها و محدودیت‌های آموزش مجازی برای حوزه‌های علمیه
۲۹	۲. مروری بر تاریخچه آموزش مجازی
۲۹	تاریخچه آموزش مجازی در جهان
۳۰	۱. آموزش از راه دور به صورت مکاتبه‌ای
۳۱	۲. آموزش از راه دور با استفاده از وسایل چندرسانه‌ای
۳۳	۳. آموزش از راه دور به صورت آنلاین

۴. رشد شتابنده آموزش مجازی در سال های اخیر..... ۳۵
- پیشینه آموزش مجازی در ایران..... ۳۷
- ورود آموزش مجازی در حوزه های علمیه ۴۱
۱. پایگاه های آموزش مجازی حوزوی..... ۴۱
- الف) مرکز آموزش مجازی حوزه های علمیه خاوران (vu.whc.ir)..... ۴۲
- ب) دانشگاه مجازی المصطفی (ص)..... ۴۲
- ج) دانشگاه مجازی امام خمینی (www.ikvu.ir)..... ۴۳
- د) مرکز آموزش مجازی دانشگاه قرآن و حدیث (www.vu.qhu.ac.ir)..... ۴۴
۲. پایگاه های آموزش مجازی مرتبط با موضوعات حوزوی..... ۴۵
- الف) حوزه مجازی علوم اسلامی دانشگاهیان (el.hodat.ir)..... ۴۵
- ب) سادانه آموزش مجازی روحانیون حج (www.amoozesh.beseh-rohani.ir)..... ۴۶
- ج) مرکز آموزش های مجازی دانشگاه بین المللی امام رضا (ع)..... ۴۶
۳. نظریه های یادگیری و فناوری های آنلاین..... ۴۹
- مروری بر نظریه های یادگیری و کاربرد آن ها در آموزش مجازی..... ۴۹
۱. نظریه یادگیری رفتارگرا..... ۵۰
۲. اصول یادگیری رفتارگرا..... ۵۰
- الف) شرطی سازی..... ۵۰
- ب) شکل دهی..... ۵۱
- ج) تقویت..... ۵۲
- د) فوریت پیامدها..... ۵۲
- دلالت های نظریه رفتارگرایی بر آموزش مجازی..... ۵۳
۱. فناوری یادگیری رفتارگرا..... ۵۴
- الف) ماشین های آموزشی و آموزش برنامه ای..... ۵۵
- ب) آموزش به کمک رایانه..... ۵۶
۲. نظریه یادگیری شناخت گرا..... ۵۶
- کاربرد نظریه گانیه در برنامه ریزی درسی..... ۵۶
- کاربرد نظریه رشد شناختی پیازه در برنامه ریزی درسی..... ۵۹
- مراحل رشد و تحول شناختی پیازه..... ۶۰
- دلالت های نظریه شناختی بر آموزش مجازی..... ۶۳

۶۴	فناوری یادگیری شناخت‌گرا
۶۵	۱. نظام‌های خودآموز هوشمند
۶۶	۲. نظریه یادگیری سازنده‌گرا
۶۹	اصول یادگیری سازنده‌گرا
۶۹	۱. یادگیری فعال
۶۹	۲. همکاری و کار گروهی
۷۰	۳. یادگیری از طریق عمل
۷۲	دلالت‌های سازنده‌گرایی در آموزش مجازی
۷۲	نظریه یادگیری مشارکتی آنلاین
۷۴	یادگیری مشارکتی و ساخت دانش
۷۵	یکپارچه‌سازی نظریه‌های یادگیری در آموزش مجازی
۷۷	۴. انواع الگوهای آموزش مجازی و الگوی تربیت محور در حوزه
۷۷	انواع رویکردهای نظری به آموزش مجازی
۸۰	۱. طراحی آموزشی وظیفه‌محور
۸۲	۲. طراحی آموزشی واقعه‌محور
۸۵	۳. طراحی آموزشی راهبردمحور
۸۸	۴. الگوی آموزشی تربیت محور (رویکرد حوزه به آموزش مجازی)
۸۸	الف) به سوی آموزش مجازی تربیت محور
۸۸	ب) هدف‌های آموزش تربیت محور
۹۳	ج) اصول برنامه‌ریزی آموزش تربیت محور
۹۳	یکم: جامعیت
۹۳	دوم: قابلیت پیش‌بینی
۹۴	سوم: تنوع‌پذیری
۹۴	چهارم: عقلانیت
۹۴	پنجم: مصون‌سازی
۹۵	ششم: تلفیق آموزش با تربیت
۹۵	هفتم: به کار بستن آموزش پنهان
۹۶	هشتم: هماهنگی
۹۹	۵. تولید و آماده‌سازی محتوای مجازی با رویکرد تربیتی در حوزه‌های علمیه
۹۹	تعریف محتوای مجازی

۱۰۰	ویژگی‌های محتوای مجازی
۱۰۰	تولید محتوای مجازی
۱۰۱	مراحل تولید محتوای مجازی
۱۰۲	اجزای مورد استفاده در محتوای مجازی
۱۰۲	۱. متن (text)
۱۰۲	۲. تصویر (image)
۱۰۳	۳. صدا (sound)
۱۰۳	۴. فیلم (film)
۱۰۴	۵. تصاویر متحرک (Animation)
۱۰۴	اصول تدوین محتوای مجازی
۱۰۵	۱. رعایت اصل چندرسانه‌ای
۱۰۶	۲. رعایت اصل مجاورت
۱۰۷	۳. رعایت اصل حشو
۱۰۸	۴. رعایت اصل شخصی‌سازی
۱۱۰	فرایند تولید محتوای مجازی
۱۱۱	کارکردهای محتوای مجازی
۱۱۱	۱. کارکردهای آشکار
۱۱۱	۲. کارکردهای پنهان
۱۱۲	کارکردهای تربیتی محتوای پنهان آموزش مجازی
۱۱۳	معیارهای تدوین محتوای مجازی در حوزه‌های علمیه
۱۱۶	۱. تناسب محتوا با نیازهای جامعه هدف
۱۱۷	۲. تناسب محتوا با نیازهای فراگیران
۱۱۹	۳. تناسب محتوا با ساختار دانش
۱۲۱	عوامل تعیین‌کننده محتوای پنهان آموزش مجازی در مراکز حوزوی
۱۲۲	۱. اصول و ارزش‌های حاکم بر نظام آموزشی
۱۲۳	۲. اهداف از پیش تعیین‌شده در نظام آموزشی
۱۲۳	۳. روش‌ها و راهبردهای مورد استفاده در نظام آموزشی
۱۲۷	۶. مشارکت و تعامل اجتماعی در فرایند آموزش مجازی
۱۲۷	قابلیت‌ها و توانایی‌های مورد نیاز برای استاد مجازی
۱۲۸	قلمروی فعالیت استاد مجازی

۱۲۸	وضعیت موجود استاد مجازی در مراکز آموزشی
۱۳۰	ویژگی های استاد مجازی و نقش آن در تربیت
۱۳۰	۱. تسلط علمی به موضوع درس
۱۳۱	۲. توانایی برقراری ارتباط
۱۳۱	۳. قابلیت های فناوری
۱۳۳	۴. قابلیت های اخلاقی
۱۳۳	کیفیت ارتباط و تعامل در آموزش مجازی
۱۳۴	۱. چپستی و ماهیت ارتباط
۱۳۴	۲. ارتباط مجازی
۱۳۵	۳. کیفیت تعامل و بهبود یادگیری
۱۳۹	سطوح ارتباط و تعامل در آموزش مجازی
۱۳۹	۱. تعامل واکنشی
۱۴۰	۲. تعامل فعال
۱۴۰	۳. تعامل متقابل
۱۴۰	انواع تعامل در آموزش مجازی
۱۴۲	۱. تعامل استاد - شاگرد
۱۴۴	۲. تعامل یادگیرنده - یادگیرنده
۱۴۶	۳. تعامل یادگیرنده - محتوا
۱۴۷	۴. تعامل یادگیرنده - فناوری
۱۴۸	۵. تعامل محتوا - محتوا
۱۴۹	۶. تعامل استاد - استاد
۱۴۹	۷. تعامل استاد - محتوا
۱۵۱	۷. ارزشیابی عملکرد در فرایند آموزش مجازی
۱۵۱	تعریف ارزشیابی
۱۵۲	اهداف ارزشیابی
۱۵۳	الگوهای نظری ارزشیابی برنامه ها
۱۵۳	۱. الگوی ارزشیابی استافیل بیم (CIPP)
۱۵۴	۲. الگوی ارزشیابی کیرک پاتریک
۱۵۵	سطح یکم: واکنش
۱۵۵	سطح دوم: یادگیری

۱۵۵	سطح سوم: رفتار.....
۱۵۶	سطح چهارم: نتایج.....
۱۵۷	انواع ارزشیابی در آموزش مجازی.....
۱۵۷	۱. ارزشیابی از برنامه و محتوای آموزشی.....
۱۵۸	۲. ارزشیابی از کارکنان و دست اندرکاران آموزش مجازی.....
۱۵۸	۳. ارزشیابی از فراگیران دوره آموزش مجازی.....
۱۶۳	۸. ارزشیابی تربیتی آموزش مجازی (ساخت دو مقیاس و راهنمای استفاده از آن).....
۱۶۳	جنبه‌های کلی مقیاس‌های ارزشیابی تربیتی در آموزش مجازی.....
۱۶۴	۱. روش کیفی.....
۱۶۵	۲. روش کمی.....
۱۶۵	جامعه آماری و گروه نمونه.....
۱۶۶	مراحل و فرایند ساخت مقیاس‌های ارزشیابی تربیتی آموزش مجازی.....
۱۶۸	۱. معرفی ابزار سنجش ویژگی‌های تربیتی محتوای مجازی.....
۱۷۷	۲. معرفی ابزار سنجش ویژگی‌های تربیتی استاد مجازی.....
۱۷۷	الف) تسلط علمی به موضوع درس.....
۱۷۷	ب) توانایی برقراری ارتباط.....
۱۷۸	ج) قابلیت‌های فناوری.....
۱۷۹	د) قابلیت‌های اخلاقی.....
۱۸۷	پیشنهادهای کلی در مورد آموزش مجازی حوزه.....
۱۸۸	۱. پیشنهادهایی در مورد برنامه جامع تربیت آموزش مجازی حوزه.....
۱۸۸	۲. پیشنهادهایی در مورد محتوای مجازی.....
۱۹۰	۳. پیشنهادهایی در مورد استاد مجازی.....
۱۹۵	منابع.....